

УДК 81'243

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ СПОРІДНЕНОГО БІЛІНГВІЗМУ

Тетяна Креч, Ірина Мілева

*Харківський національний університет будівництва та архітектури,
кафедра української мови та мовної підготовки іноземних громадян,
вул. Сумська, 40, 61002, Харків, Україна, 050-767-85-01, 050-961-52-21,
tatianakrech@gmail.com, <http://orsid.org/0000000308651716>
mileva_i@ukr.net. <http://orsid.org/0000000261385990>*

У статті запропоновано лінгвометодичний аналіз непростої мовної ситуації, коли іноземні студенти змушені вивчати другу нерідну (українську) мову, яка є різносистемною щодо рідної мови і близькоспорідненою щодо російської, яку вже вивчають. Така мовна ситуація викликає серйозні труднощі й численні помилки в мовленні, спровоковані міжмовною інтерференцією, що виявляється на всіх рівнях зіставлювальних мов. Експериментальним шляхом виявлено та описано й типологію труднощів, викликаних особливостями міжмовної інтерференції близькоспоріднених мов, даються лінгвометодичні рекомендації щодо їх подолання.

Ключові слова: друга іноземна мова, фонетична інтерференція, граматична інтерференція, білінгвізм.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/uf1.2019.14.2718>

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що державною мовою в Україні є українська мова (стаття 10 Конституції України), вважаємо за необхідне визнати, що українсько-російська двомовність є домінуючою ознакою мовної ситуації, що склалася в державі.

Якщо індивідуальний бі- й полілінгвізм збагачує мовну особистість, розширює її лінгвістичні й пізнавальні горизонти (згадаймо розхожі слова, приписувані І. Гете: «Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина»), то масовий білінгвізм нерідко стає серйозною проблемою під час мовлення, іноді навіть стаючи «надмірним і неприродним явищем» [2 : 227], яке руйнує основи мовної своєрідності, хоча саме мовний чинник разом з культурною самобутністю є провідним у формуванні національної самосвідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія вивчення особливостей появи інтерференції в близькоспоріднених і різносистемних мовах широка й зачіпає всі рівні зіставлювальних мов. Досить згадати дослідження Х.Г. Агішева, В.Г. Адмоні, Ю.Д. Апресяна, А. Бальзег-Шрама, Г. Шумахера, Л.І. Баранникова, Н.О. Баскакова, Л. Блумфілда, Бодуена де Куртене, М.Г. Булакова, Л.А. Булаховського, У. Вейтрейха, С.М. Верещагіна, В.В. Виноградова, Б.К. Гавранка, В.Г. Гака, Б.В. Горнунга, Ю.А. Жлуктенка, Л.І. Зільбермана, Т.П. Ілляшенко, Д.Н. Імедадзе, М.М. Копиленка, В.Г. Костомарова, М.П. Кочергіна, А.В. Куніна, А.А. Любарської, М.М. Михайлова, В.А. Московича, Є.І. Пассова, В.Ю. Розенцвейга, А. Росетті, В.М. Русанівського, С.В. Семчипського, Е. Сепіра, В.І. Столбунова, А.Є. Супруна,

М.Б. Успенського, Ф.П. Філіна, Е. Хаугена, Н.М. Шоїнського, А.Г. Широкова, Д.Н. Шмельова, Г. Шухардта, В.В. Щерби, Г.К. Лкобеона.

Новизна дослідження полягає в описі інтерференційних виявів під час вивчення студентами-іноземцями української мови на тлі вже набутих знань російської мови, що викликає потрібне накладення «рідна мова – російська (різносистемні) і російська – українська (близькоспоріднені).

Видокремлення раніше не з'ясованих частин загальної проблеми. Аналіз наукової літератури, вивчення особливостей українсько-російської двомовності привело нас до висновку про те, що з наявних двох лінгвістичної інтерференції особливо актуальна пряма (або явна), яка, на відміну від непрямої (або прихованої), виявляється в порушенні ладу мови, що пов'язано зі специфікою функціонування й взаємопроникнення близькоспоріднених мов. У будь-якому випадку цей процес відрізняється двобічною спрямованістю, що зачіпає найглибші структурні шари в обох мовних системах.

Іноземні студенти, які навчаються в Україні й обрали для себе мовою навчання російську мову, вивчають також обов'язкову дисципліну «Українська мова як іноземна».

У цьому випадку негативні вияви, пов'язані з інтерференцією, розкриваються особливо яскраво. Незважаючи на схожість близькоспоріднених мов на всіх структурних рівнях, саме ця схожість і є «серйозною небезпекою» [6 : 258–261] для іноземних студентів, оскільки невміння розрізняти ці особливості, несвідоме прагнення використовувати елементи мови, якими вони оволоділи, вивчаючи російську, часто призводять до численних помилок і змішувань.

Саме тому неодноразово доведено, що під час вивчення нової іноземної мови не слід використовувати мову-посередник: потрібний переклад (наприклад, українська-російська-перська) заважає студенту спрямувати всі свої розумові здібності й увагу на вивчення семантичних і структурних особливостей мови, з якою починають знайомитись. Тому для семантизації матеріалу рекомендують використовувати прийоми наочності (предметної, зображальної, моторної), тлумачення, контексту [1]. Але така «одномовність» ситуації на заняттях, звичайно, краще б «спрацьовувала» за умови, якщо б і в неофіційному спілкуванні студенти чули саме українську мову (як на території Західної України). Щоденне використання в неформальних ситуаціях російської мови призводить до уповільнення вивчення української, зниження її статусу, змішування граматичних форм, помилок у використанні словникового складу, орфоепічних недоліків тощо.

На нашу думку, порівняльно-зіставний лінгвістичний опис досліджуваних інтерференційних виявів необхідний для діагностування й прогнозування помилок у мовній практиці іноземних студентів, які вивчають українську мову як другу нерідну й визначення типології труднощів і рекомендацій щодо їх подолання.

При цьому тісний зв'язок методики з лінгвістикою в цьому процесі для нас є незаперечним фактом, оскільки для успішного подолання інтерференції необхідні відомості лінгвістики, психолінгвістики та психології.

Зв'язок методики з лінгвістикою виявляється й у тому, що використання всіх переваг, що приховані в лінгвістичному досвіді білінгвів, а в нашому випадку – полілінгвов, може бути досягнута лише за умови використання в навчальних матеріалах (підручниках, навчальних посібниках, словниках) результатів порівняльного дослідження близькоспоріднених мов. З іншого боку, сучасний рівень

розвитку лінгвометодики змушує нас звертатися до реєстрації та аналізу помилок як до надійного засобу об'єктивної оцінки процесів, що відбуваються в мовній свідомості білінгва внаслідок міжмовних контактів. Водночас це дозволяє встановити спостереження за процесом перемикання іноземних студентів з однієї мови на іншу, зробити далекосяжні лінгвістичні висновки, намітити лінгводидактичні параметри необхідних навчальних матеріалів, зокрема, визначити лексико-графічні параметри багатомовних навчальних словників.

У зарубіжній лінгвістиці іноді з'являються сумніви в тому, що порівняльний аналіз граматичної будови двох мов може передбачити ступінь складності під час засвоєння форм мови, яку вивчають (Бодуен де Куртене, У. Вейнтрейх і ін.).

Формулювання цілей статті. У цій статті ми пропонуємо позначити найбільш значні больові точки, пов'язані з особливостями вияву інтерференції в близькоспоріднених слов'янських мовах.

Виклад основного матеріалу. Наші спостереження дозволяють зробити висновок, що багато труднощів, пов'язаних з оволодінням іноземними студентами другої нерідної близькоспорідненої мови, якою є українська на тлі російської як мови як мови спеціальності, зумовлені особливостями вияву міжмовної і внутрішньомовної інтерференції.

З метою накопичення «негативного» мовного матеріалу нами було проведено констатуючий експеримент, який дозволив встановити типологію труднощів в засвоєнні української мови іноземними учнями, викликаних інтерференцією.

У зв'язку з цим необхідно дати визначення терміну «інтерференція» з позицій лінгводидактики. У психології перенесення (трансфер), чим власне і є інтерференція, визначається як складне явище людської психіки, прихований механізм якого дозволяє людині не лише використовувати в розумовій і моторній діяльності наявні в нього знання, уміння й навички, а й переносити їх на знову набуті знання, уміння та навички [8].

Процес перенесення є прихованим від безпосереднього спостереження, але дає можливість говорити про нього за його результатами.

Зазвичай під час навчання нерідній мові в умовах близькоспорідненого українсько-російського білінгвізму студенти успішно використовують свої знання з рідної мови [9]. Для іноземних студентів під час оволодіння другою нерідною мовою перенесення знань – процес значно складніший, адже ґрунтується на мовних універсаліях, під якими прийнято розуміти «закономірності, спільні для всіх мов або для їх абсолютної більшості [4 : 22–23; 7 : 10].

Набагато складніше питання про перенесення вирішується в лінгводидактиці, оскільки тут перенесення вже розглядається як сукупність лінгвістичних та індивідуально-психологічних чинників. Лінгвістичні фактори є відображенням типології подібності та відмінності зіставлюваних мов, а індивідуально-психологічні виявляються в здібності індивіда до мови, в особливостях його минулого мовного досвіду [8 : 88], унаслідок чого в білінгва, а в нашому випадку – полілінгва – розвивається «чуття мови», «що виявляється в умінні застосовувати мовні засоби без звернення до знань про мову» [11 : 43–44].

У нашому випадку міжмовна інтерференція охоплює всі рівні зіставлюваних мов. Труднощі виникають уже на фонетичному рівні, починаючи з формування слухо-вимовних навичок окремих фонем, що розрізняються в російській і українській мовах.

На граматичному рівні серйозні труднощі викликають випадки, коли слова фонетично близькі в обох мовах, мають суттєві семантичні відмінності або збігаються лише частково, провокують помилки і розбіжності норм лексичної і граматичної сполучуваності в зіставлюваних мовах.

Пильної уваги викладача вимагають і відмінності в нормах мовного етикету в російській і українській мовах.

Незважаючи на те, що фонематичні складники російської та української мов схожі, усе ж існує група голосних і приголосних, які не збігаються [10]. Так, в українській мові фонема /o/ завжди реалізується як інваріант [o], тільки в певній позиції спостерігаємо [oʲ]. На відміну від російської мови, українська фонема /o/ у слабкій позиції ніколи не реалізується скороченими варіантами і не наближується до [a], на що необхідно звернути увагу іноземних студентів під час виконання фонетичних вправ.

Знайомлячи студентів-іноземців з консонантизмом російської мови, потрібно докладати чимало зусиль, щоб виробити навички вимови фонем /ч/, яка в російській мові завжди м'яка. Ці вже набуті навички автоматично переносяться студентами на українську орфоепічну систему, у якій фонема /ч/, як шипляча, завжди тверда.

Значну складність для студентів-іноземців, які вивчають українську мову на тлі вже вивченої російської, становить правильна вимова фрикативного звука [г], який існує в більшості мов, сформованих на слов'янській основі. Студенти намагаються вимовляти його як задньоязиковий дзвінкий звук, схожий на російський. Викладач повинен правильно дібрати вправи для зміцнення кореня язика і задньої стінки глотки, а потім допомогти виробити навички вимови цього звука. Ці навички можна закріпити, вимовляючи зі студентами скоромовки: *Галасливі тави й галки в гусенят взяли скакалки. Гусенята їм телочуть, що ї вони скакати хочуть*; або: *Гуска грає на гітарі, телотить гусак гагарі; Горобець гука Грака, Гава гатить гопака*.

Інтерференція з російською мовою дає про себе знати і при вимові слів з буквою *ц*, яка в українській мові, на відміну від російської, завжди позначає два тверді звуки – [шч]: [шчо], а не [цо]; [шчасливий], а не [цасливий].

І таких прикладів на фонетичному рівні дуже багато, що вимагає планомірної, вивіреної лінгвістично й методично роботи викладача.

На граматичному рівні доволі відчутна різниця в російських і українських іменниках за ознаками роду і числа, наприклад, *собака* (укр. – чоловічий рід, рос. – жіночий рід); *путь* (укр. – жіночий рід, рос. – чоловічий рід), *посуд* – *посуда* (укр. – чоловічий рід, рос. – жіночий рід), *меблі* – *мебель* (укр. – множина, рос. – однина, жін. рід), *двері* – *дверь* (укр. – множина, рос. – однина, жін. рід).

Іноземні студенти, які вже набули навичок спілкування російською мовою й оволоділи її лексичними засобами, використовують свої знання для розуміння лексичної системи української мови. При цьому частина лексики в обох мовах є спільною, однаковою і за значенням, і за звучанням. Такі слова, як *рука*, *рот*, *брат* можна використовувати як «транспозиційний матеріал, що сприяє розумінню й активації словника студента, який починає вивчати українську мову» [5 : 7].

Значно складнішими для засвоєння є ті слова, які: а) збігаються за літерним складом, але відрізняються вимовою (*метро*, *студент*, *голова*, *телефон*); б) відрізняються одним або двома ознаками (і орфографічно, і фонетично), але теж зрозумілі (*стіл*, *ніс*, *вуха*, *волосся*).

Значні труднощі викликають також слова, які близькі за звучанням, але мають різну семантику, що вносить непорозуміння й породжує помилки в мовленні іноземних студентів. Наприклад, слово *вродливий* в українській мові означає «красивий», а схожа за звучанням російська лексема *уродливий* має антонімічне значення – «дуже некрасивий», що за семантикою відповідає українському «потворний»; українське *баня* семантично відповідає російському «купол», а російське *баня* – українському «лазня». Таких прикладів багато, і свідчать вони про те, що фонетично подібні слова навіть у близькоспоріднених мовах можуть бути нетотожними й навіть протилежними за семантикою.

Міжмовна інтерференція зачіпає й рівень міжмовної омонімії: так, укр. *вклонитися* означає «поклонитися, привітатися», у російській мові використовують схоже дієслово *уклониться*, що має значення «уникнути, ухилитися». Або: укр. *лишитися* в значенні «залишитися, не йти» відповідає російському *лишиться* зі значенням «втратити».

Інтерференція дає про себе знати на лексико-граматичному рівні й у порушенні норм лексичної і граматичної сполучуваності, породжуючи помилки, на які повинен звертати увагу викладач.

Часто студенти-іноземці використовують словосполучення *не дивлячись на обставини* замість нормативного *незважаючи на обставини*, *здавати екзамен* замість *складати іспит (екзамен)*, *це до мене не відноситься* замість *це мене не стосується*.

Певну роль у провокуванні помилок в мовленні відіграє використання лексичної кальки, унаслідок чого з'являються вислови *це являється прикладом* замість *це є прикладом*, *це лишній раз доказує* замість *це зайвий раз доводить*, *послати заказним листом* замість *надіслати рекомендованим листом*, *дошка об'яв* замість *дошка оголошень*.

Таке саме калькування зачіпає і граматичний рівень. Це яскраво простежується на прикладі утворення вищого ступеня порівняння прикметників, наприклад, використання словосполучення *самий активний студент* замість *найактивніший студент*. До цієї ж категорії складності належить і використання невластивих українській мові деяких активних дієприкметників, наприклад, поширене *завідуючий кафедрою* замість українського *завідувач кафедри*.

Відмінності в особливості близькоспоріднених мовних системам ми спостерігаємо і в мовному етикеті, що особливо актуально під час опанування іноземними студентами.

Це і наявність усічених форм вітання в українській мові: *добридень*, *добри вечір*, *на добраніч*, чого немає в російській мові.

Істотним диференціальним ознакою мовного етикету українців є вживання форми кличного відмінка для звернення до кого-небудь, наприклад, *Маріє Іванівно*, *Тетяно*, *пане професоре*.

Вище ми давали деякі рекомендації щодо можливої системи вправ, спрямованих на зняття труднощів, викликаних міжмовною інтерференцією.

Безсумнівним помічником повинен стати і дво-, а краще тримовний навчальний словник активного типу з антиінтерференційною спрямованістю, який може й повинен стати при нагоді під час спілкування.

Потрібно пам'ятати, що якщо носій мови найчастіше звертається до словника як до енциклопедичного джерела, джерела поповнення своїх

лінгвістичних знань, то іноземний студент, який потрапив в мовне середовище другої нерідної мови, звертається до словника, сподіваючись знайти помічника в мовленні, конструюванні висловлювання, який дає відповіді на багато запитань, що розкривають граматичну специфіку досліджуваної мови, особливості лексичної й граматичної сполучуваності лексичних одиниць, визначає набір дискурсів, які розкривають денотативні й конотативні можливості лексичних одиниць.

В описуваній нами мовній ситуації опису лексичних одиниць в навчальному словнику має передувати вивчення особливостей українсько-російського білінгвізму, який ми, використовуючи термінологію Л.В. Щерби, визначаємо як «автономний, чистий з позиції психолінгвістики і позначений інтенсивними контактами, міжмовними зв'язками з погляду лінгвістики [12 : 19]. Невипадково у своїй передмові до російсько-французького словника видатний теоретик і практик лексикографії писав, що «не може бути двох однакових двомовних словників для носіїв мови і для людини, для якого ця мова нерідною» [12 : 17–18].

Ідеальний двомовний словник повинен відбивати інвентар потенційної інтерференції, яка спочатку виявляється в індивідуальній мові білінгва, а двомовний словник має допомогти подолати її.

Під граматичною інтерференцією розуміємо «всі зміни в граматичних функціях, моделях, відношеннях і формах, що відбуваються в певній мові внаслідок мовного контакту» [3 : 57]. Передумовою граматичної інтерференції стають ототожнення лексичних одиниць, що належать до різних мовних систем, які контактують.

Двомовний носій у цьому випадку намагається надати слову або морфемі однієї мови «права й обов'язки» слова або морфемі іншої мови, що спричиняє порушення граматичних норм. Граматична інтерференція може виявлятися й у змінах граматичних відношень і функцій слова або морфемі однієї мови за аналогією із цими ж відношеннями в іншій мові, у розширенні або звуженні використання граматичної форми, моделі або одиниць певної мови під впливом поширеності аналогічного явища в іншій мові. Якщо у вторинній мові виявляється закономірність, яка відсутня в первинній, вона може втрачатися або зовсім зникати. Наслідком є спрощення структур і моделей, зникнення в одній із мов специфічних явищ, складних для розуміння.

Так, наприклад, українське словосполучення *братися за роботу* виникло внаслідок калькування відповідного російського сполучення *браться за работу*, хоча паралельно в українській мові існує звичне й характерне для неї *братися до роботи* (пор. *ставати до роботи, приступати до роботи*). Те саме можна сказати і про паралельні форми (або варіанти) *братися за зброю* – *ставати до зброї*.

Виконуючи лексикографічний опис лексичних одиниць, найбільшу увагу слід приділити лексико-семантичній інтерференції. На відміну від граматичної системи мови, вона менш ієрархічна та структурно організована. Лексико-семантична інтерференція не обмежена фактами запозичень одиниць іншої мови – вона може призвести до змін функцій за іншомовним зразком, що ототожнюються в мовній свідомості білінгва. Унаслідок цього явища семантична

інтерференція здійснюватиметься в обох напрямках: семантична структура слова і ускладнюється, і спрощується.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, ми спробували дати лінгвометодичну оцінку мовної ситуації, у якій іноземні студенти, які вивчають нерідну різносистемну російську мову змушені вивчати другу, близькоспоріднену російській, українську мову.

Наш практичний досвід роботи в такій аудиторії дозволили експериментально визначити типологію труднощів, спровокованих міжмовною інтерференцією, що зачіпає всі структурні рівні мов. Сподіваємося, що рекомендації, викладені в статті, допоможуть подолати деякі труднощі й зроблять процес навчання іноземних студентів другій нерідній мові легшим і успішнішим.

Перспективи подальших розвідок полягають в аналізі інших структурних мовних рівнів, де відбувається інтерференція.

Список використаної літератури

1. *Антонів О.* Граматичний матеріал у дистанційному курсі української мови як іноземної / О. Антонів // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2010. – Вип. 5. – С.128–136.
2. *Гайович Г.* Інтерференція і суржик як наслідки мовної взаємодії (на прикладі українсько-російських мовних контактів) / Г. Гайович. – Режим доступу : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2012_41_1/224_233.pdf
3. *Жлуктенко Ю. А.* Лингвистические аспекты двуязычия / Ю. А. Жлуктенко – Київ : Academia, 1974. – С. 1–173.
4. *Зильберман Л.И.* Интерференция языков и методика преподавания иностранного языка на основе родного / Преподавание иностранных языков и его лингвистические основы. – Москва : Наука, 1972. – С. 20–34.
5. Методика викладання української мови. – Режим доступу : www.studfiles.ru/preview/5537864/page:13/
6. *Мурас А.* Викладання української мови як іноземної в університеті імені Адама Міцкевича в Познані / А. Мурас / Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Вип. 2. – С. 258–261.
7. *Новиков Л.А.* Русский язык как иностранный и основные вопросы его описания / Русский язык за рубежом. – 1976. – № 4.
8. Психолінгвістическіє вoпpocы oбyчeния инострaнцeв рyccкoмy языкy – Мoсквa : Изд-вo МГУ, 1972 .
9. *Салистра С.П.* Очерки методов обучения иностранным языкам. – Москва : Высш. шк., 1966. – 251 с.
10. *Шпiтькo I. M.* Фонетична інтерференція в інформаційному просторі України / I.M. Шпiтькo / Дoслiдження з лексикoлoгiї i гpамaтики yкpaiнськoї мoви, 2010. – Вип. 9. – С. 323–331.
11. *Шубин Э.Р.* Позитивные и негативные аспекты влияния пeвoгo языкa нa oвлaдeниe втoрым нa рaзличных ypoвнях языковой системы / Иностранные языки в школе. – 1972. – № 5. – С. 27–32.
12. *Щерба Л. В.* Предисловие к большому русско-французскому словарю: Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Москва : Наука, 1974. – С. 17–23.

References

1. Antoniv O. Hramatychnyi material u dystantsiinomu kursi ukrainskoi movy yak inozemnoi / O. Antoniv // Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi. – 2010. – Vyp. 5. – S.128 – 136.
2. Haiiovych H. Interferentsiia i surzhyk yak naslidky movnoi vzaiemodii (na prykladi ukrainsko-rosiiskykh movnykh kontaktiv) / H. Haiiovych. – Rezhym dostupu : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2012_41_1/224_233.pdf
3. Zhluktenko Yu. A. Lihvisticheskye aspekty dvuiazychyia / Yu. A. Zhluktenko. – Kiyev : Academia, 1974. – S. 1 – 173.
4. Zylberman L.Y. Interferentsyia yazykov i metodika prepodavanyia inostrannoho yazyka na osnove rodnoho / Prepodavanyia inostrannykh yazykov i eho lihvisticheskye osnovy. – Moskva : Nauka, 1972. – S. 20–34.
5. Metodyka vykladannia ukrainskoi movy. – Rezhym dostupu : www.studfiles.ru/preview/5537864/page:13/ 8
6. Muras A. Vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi v universyteti imeni Adama Mitskevycha v Poznani / A. Muras / Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi. – 2007. – Vyp. 2. – S. 258 – 261.
7. Novikov L.A. Russkyi yazyk kak ynostrannyi y osnovnye voprosy eho opysanyia / Russkyi yazyk za rubezhom. – 1976. – № 4.
8. Psiholihvisticheskye voprosy obucheniia inostrantsev russkomu yazyku – Moskva : Yzd-vo MHU, 1972 .
9. Salistra S.P. Ocherki metodov obucheniia inostrannym yazykam. – M. : Vyssh. shk., 1966. – 251 s.
10. Shpitko I. M. Fonetychna interferentsiia v informatsiinomu prostori Ukrainy / I.M. Shpitko / Doslidzhennia z leksykologii i hramatyky ukrainskoi movy, 2010. – Vyp. 9. – S. 323 – 331.
11. Shubin E.R. Pozitivnye i negativnye aspekty vliyaniia pevogo yazyka na ovladenie vtorym na razlichnykh urovniah yazykovoy sistemy / Inostrannye yazyki v shkole. – 1972. – № 5. – S. 27 – 32.
12. Shcherba L. V. Predislovie k bol'shomu russko-francuzskomu slovaryu: Yazykovaya sistema i rechevaya deyatel'nost' / L. V. SHCHerba. – Moskva : Nauka, 1974. – S. 17–23.

*Стаття надійшла до редакції 10.04.2019
прийнята до друку 22.04.2019*

FEATURES OF TEACHING ANOTHER FOREIGN LANGUAGE IN CONDITIONS OF DISPUTED BILLINGWEIGHT

Tatyana Krech, Iryna Milieva

*Kharkiv National University of Construction and Architecture,
Department of Ukrainian Language and Language Preparation for Foreign Citizens,
Sumska Str., 40, 61002, Kharkiv, Ukraine,
050-767-85-01, 050-961-52-21,
tatianakrech@gmail.com
mileva_i@ukr.net*

The article is devoted to linguistic and methodological analysis of difficult language situation when foreign students are forced to learn second non-native (Ukrainian language).

Such linguistic situation causes serious difficulties and numerous mistakes in speaking, that provoked by interlingual interference, which is manifests at all levels of the compared languages.

We propose to identify the most significant points associated with the peculiarities of the manifestation of interference in closely related Slavic languages. The novelty of the research is in the description of interference manifestations, when foreign students study the Ukrainian language, on the background of the already acquired knowledge of the Russian language, which causes a triple overlay of the native language: Russian (multi-system) and Russian – Ukrainian (closely related).

In the article experimentally identified and described the typology of difficulties, caused by the peculiarities of interlanguage interference of closely related languages, and give linguistic and methodical recommendations for overcoming them. Interlingual interference covers all language levels, this is especially pronounced at the phonetic level, since there are significant differences in the system of vocalism and consonantism. There is a difference in Russian and Ukrainian nouns on the basis of gender and number at the grammatical level.

One of the possible helpers in overcoming of interference is an active educational vocabulary, which should become an assistant in speech production.

Difficulties have already arisen at the phonetic level, starting with the formation of the hearing and pronunciation skills of individual phonemes, which differing in the Russian and Ukrainian languages.

At the grammatical level, serious difficulties are caused when the words are phonetically similar in both languages, have significant semantic differences or only partially coincide, provoke errors and discrepancies in the norms of lexical and grammatical compatibility in the compared languages.

Differences in the norms of language etiquette in the Russian and Ukrainian languages are require close attention of the teacher.

Key words: second foreign language, phonetic interference, grammatical interference, bilingualism.